

ILUARSIISSUT

Akissuteqaat 20.09 2016-imeersoq taarserneqarpoq.

(Akissuteqaatip kalaallisuuani qup. 2-mi oqaaseqatigiit pingajuanni oqaatsit uku ”ingerlaannarnissaa pakkersimaarniarlugu” uuminnga taarserneqarput; ”qajannarsisinnaveersaarnissaa”).

Neriniartitsivinni neriniartitsinerup naatitanut nungusaataangitsumik ingerlanneqarsinnaanera pillugu Naalakkersuisut misissueqqullugit peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Misissuinermit ullumikkut uumasuutitut neriniartitsiviusut nunaminertallu taakkua qanittuaniittut ilanngullugit nalilersorneqassapput uumasut qassit naasoqassutsip nammassinnaaneraa, taamaalilluni piffissaq sivisunerusoq eqqarsaatigalugu tunisassiorsinnaaneq pitsaanerpaaq qulakkeerumallugu. Misissuinermit inerniliussaqaq UPA-2018-imi saqqummiunneqassaaq.

(Inatsisartunut ilaasortaqaq Suka K. Frederiksen, Siumut)

Akissuteqaat

(Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoq)

Siullermeerneqarnera

Inatsisartuni ilaasortaqaq Suka K. Frederiksen neriniartitsivinni neriniartitsinerup naatitanut nungusaataangitsumik ingerlanneqarsinnaanera pillugu Naalakkersuisut misissueqqullugit peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuummik nassitsivoq. Misissuinermit inerniliussaqaq UPA-2018-imi saqqummiunneqarnissaa kissaatigineqarpoq.

Inuutissarsiutigalugu nunaminertanik atuineq neriniartitsivinnut assigisaanullu, tassunga ilanngullugu assiaqutit aamma neriniartitsivinnik aqutsineq aammalu nungusaataangitsumik atuineq Nunalerineq pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 5, 2. maj 1996-imeersumi tunngaveqarpoq §§ 1-2 aamma §§ 5-6 aamma §§ 13-14-imi. Tassunga ilanngullugu aalajangersagaqarpoq neriniartitsivinnik nersutaatinillu malittarisassaqaqtitsinikkut aqutsineq pillugu Namminersornerullutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 22, 8. september 2000-imeersumi. Nalunaarutip aalajangersagai naapertorlugit Naalakkersuisut Nunalerinermik Siunnersorteqarfik neriniarfinnik akuersissutinik agguaatitsisussatut piginnaatissinnaavaa, tamannalu pisimavoq.

Ilisimatinneqarneq naapertorlugit kujataani allaniluunniit nunalerinikkut naasoqassutsimik atuuffiusuni, naasoqassuseq ukiորpaalunni misissuiffigineqarnikuunngilaq.

Nunalerinermik Siunnersorteqarfik ilisimatitsivoq savanut neriniartitsivinnut tunngasunik misissuinerit paasisat kingulliit 1980-ikkunnili ingerlanneqarnikuusut, taamanili misissuinerit annikinnerusut ingerlanneqarsimallutik, 1980-ikkunniilli nutaajunerugaluarlutik neriniartitsiviit ungalutaanni ungalunik nappaanerup nalaani misissuinerneersuullutik. Ilutigalugu Nunalerinermik Siunnersorteqarfik ilisimatitsivoq ukiup ataasiinnaap ingerlanerani neriniartitsivinnik nungusaataangitsumik atuinissamut misissuineq paasissutissanik naammaattunik pissarsinissamut naammanngitsoq.

Pinngortitaleriffiup uppersarpaa narsaatit neriniartitsiviit savat nerinerat qanoq annertutigisog nammassinnaanerani sukumiisumik annertuumillu misissuinerit amigartut. Pinngortitaleriffiup ilanngullugu oqaatigaa sumiiffinni assigiinngitsuni naasoqassuseq qanoq nammataqarsinnaassusaa allanngorartuusog, taamaamat naasoqassutsimut misissuinerit sumiiffinni assigiinngitsuni ingerlanneqarnissaat pisariaqassasog. Naggasiullugu Pinngortitaleriffiup oqaatigaa ukiorpaalunni misissuinerit ingerlanneqarnissaat pisariaqassasog paasissutissat naammattut pigilernissaat pissappat.

Naalackersuisut Kalaallit Nunaanni Nunalerinermi silap pissusianut naleqqussarnissaq pillugu nassuiaasiortitsipput, 2016-ip naalernerani naammassineqarnissaa naatsorsuutigineqarluni. Nalunaarusiami anguniarneqarpoq silaannaap pissusaata allanngorartarnerata nunalerinermut kingunerisinnaasaanik misissueqqissaarnissaq. Nassuiaat suliarineqarpoq ilaatigut nalunaarusiami "Kalaallit Nunaanni siunissami silaannaap allanngorneri: Kujalleq Kommune" Danmarkimi Silasiornermut Institut-imit (DMI) 2015-imi suliarisaani tigulaarinnittarnikkut. Nalunaarusiaq naapertorlugu naatsorsuutigineqarsinnaavoq, piffissaq sivikinnerusog isigalugu, silap pissusaa ukiut 20-it kingulliit assigissagaa, kiassusaali nikerarnissaa taavalu pisut sakkortuut, tassani panernersuaq, sialussuarlu ilaallutik. Taakku nikerarnerat immap sikukinnerulernerata sakkortuinngortissavai. Ukiut 70-90 qaangiuppata kiassuseq sakkortulernissaa, aasakkut sialuk annertusinissaa ukiukkullu aputeqassuseq annikillinissaa naatsorsuutigineqarpoq.

Ukiuni kingullerni panernersuaqartarnerata kingunerisaanik kujataani sumiiffinni arlalinni neriniartitsiviit mangiarneqarpallaalersimasinnaapput. Aamma panernersuaq kalaallit sa-vaataannik tunisassiorneq appartissimavaa. Nerukkaatissanik naatitsineq annikiliartortillugu neriniarfiit annikippallaalernissaasa ulorianaataa annertusiartussaaq, naasoqassutsip sananeqaataa allanngorsinnaalluni, neriniartitsiviillu pinngortitami pissuseqatigiinnerannut kinguneqapilussinnaalluni. Naalackersuisut taamaamat sulissutiginiarpaat neriniartitsiviit immikkoortut sukumiisumik misissorneqarnissaat, nerukkaatissanik amigaateqarlersinnaanermut illersorsinnaanissaq taamalu nunalerinerup tunngaviatigut qajannarsisinnaveersaarnissaa.

Nunalerinermi silap pissusianut naleqqussarnissaq pillugu nalunaarusiaq massakkut suliarineqartoq toqqaannartumik naasoqassutsimut misissuinerunngilaq. Nalunaarusiaq iluaqutaasussanik, allanngornerit kingunerisaanik pitsaanngitsunik kingunerisassaanut imalunniit periarfissat atorluarnissaannut ujartuineruvoq. Nalunaarusiaq tunngavigalugu pisuussutit neriniarfiit pillugit aqutsinissamat toqqaannartumik innersuussisoqarsinnaanngilaq. Naalackersuisut nalunaarusiap inernerit innersuussutaalu ingerlateqqissavai nungusaataannngitsumik ivigartorneq pillugu, tassungalugu atatillugu periarfissanik ujartuineq, tassani ilaallutik neriniartitsivinnik alliliineq aammalu nuna nerukkaatissanik naatitsiffissanik ujartuinermit.

Naalackersuisut naasoqassutsimut misissuinerit UPA 2018-imi aalajangiiffigisassami allaqqaneratuut saqqummiunneqarnissaanut piareeqqassasog naatsorsuutiginnngilaat, suli sukumiinerusumik ukiumullu atuuffimminut naleqquttumik misissuinerit pisariaqartineqarmata.

Ukioq manna Aningaasanut Inatsimmi Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermut Naalackersuisoqarfimmiik Pinngortitalerivimmiillu aningaasanik immikkoortitsisoqarnikuunngilaq neriniartitsivinni neriniartitsinerup naatitanut nungusaataannngitsumik misissunissamat atugassanik. Taamatuttaaq allaffissornikkut aningaasaqarnikkullu aningaasartuutit

neriniartitsivinni neriniartitsinerup naatitanut nungusaataanngitsumik misissunissamut, tassanilu neriniartitsiviit, sukumiinerusumik misissorneqaqqaartariaqassapput. Qulaani oqaatigineqartut tunngavigalugit Naalakkersuisut inassutigaat siunnersuut itigartinneqassasoq.